

Per què callen, les dones violades?

La psicòloga Inés Hercovich parla sobre el silenci que envolta l'assetjament sexual

Inés Hercovich és una sociòloga i psicòloga social argentina que durant dècades ha estat estudiant la violència contra les dones. És pionera en estudis de violència sexual i el 1990 va fundar el primer centre per a víctimes d'assetjament sexual. Escoltem i recollim 14 fragments de la seva xerrada TED.

1. Aquí on som hi ha aproximadament cinc mil dones. Mil dues-centes cinquanta de nosaltres va patir o patirà en algun moment de la seva vida un atac sexual. És a dir, una de cada quatre. Només el 10% faran la denúncia. I el 90% restant es refugiarà en el silenci: una meitat perquè el fet passa a la família o amb algú conegut, i això ho fa molt més difícil de viure i d'explicar; i l'altra meitat no dirà res perquè temen que no les creguin. I tenen raó, perquè no les creiem.
2. Nosaltres esperem escoltar històries com aquesta: "Jove violada a les vies del Ferrocarril Mitre. Va passar a la mitjanit quan tornava a casa seva. La jove va explicar que un subjecte la va assaltar per l'esquena, li va dir que no cridés, que tenia una arma, que es quedés quieta. La va violar i després va fugir". Quan escoltem o llegim una notícia així, immediatament se'ns presenta una imatge: el violador, un depravat de classe baixa; la víctima, una dona jove, atractiva. La imatge no dura més de deu o vint segons.
3. El testimoni següent és el d'una dona que anomenarem Anna, i és una de les 85 dones que vaig entrevistar en el transcurs d'una investigació que vaig fer sobre la violació sexual. L'Anna diu: «Vaig anar al mateix pub de sempre amb les noies de l'oficina. Vam conèixer uns nois i jo em vaig quedar amb un d'ells parlant. Vam parlar molt. Cap allà a les quatre, vaig dir a les meves amigues que volia marxar; elles van voler quedar-s'hi. El noi em va preguntar on vivia i em va dir que, si em semblava bé, ell m'hi acompanyaria. Ho vaig acceptar i ens en vam anar. En un semàfor em va dir que li agradava i em va tocar la cama. A mi no m'agradava, però havia estat carinyós tota la nit. Vaig pensar: "No puc ser tan paranoica. Si li dic alguna cosa, l'ofendré". Quan havia de girar va continuar. Vaig pensar que s'havia equivocat i li vaig dir: "T'has passat!", però vaig sentir alguna cosa estranya. Ara ho penso, per què no vaig prestar atenció al que vaig sentir?»
4. «Quan va parar el cotxe a prop de l'autopista, sí que vaig tenir por. Però em va dir que estigués tranquil·la, que jo li agradava i que no passaria res si jo no ho volia. Em parlava bé. No li deia res perquè em feia por que s'enfadés i tot fos pitjor. Vaig pensar que podia tenir una arma a la guantera. Tot d'una se'm va tirar a sobre i em volia fer petons. Li vaig dir: "No!" El volia empènyer, però em tenia agafada pels braços. Quan em va deixar anar, vaig intentar obrir la porta, però estava travada. Igualment, si sortia del cotxe, on hauria anat?»
5. «Li vaig dir que ell no era la classe de noi que fa això per estar amb una noia. Que també m'agradava, però no d'aquesta manera. Intentava calmar-lo, li deia coses boniques. Li parlava com si fos la seva germana gran. Tot d'una, em va tapar la boca amb una mà i amb l'altra es va descordar el cinturó. En aquell moment vaig pensar que em podia matar, ofegar, saps? Mai m'havia sentit tan sola, com si estigués segrestada. Li vaig demanar que acabés ràpid i que em portés a casa meva.»

6. Què els ha passat pel cap escoltant aquesta història? Segurament, tenen diverses preguntes. Per exemple, per què ella no va baixar la finestreta i va demanar auxili? Per què no va baixar del cotxe quan va pressentir que podia passar alguna cosa? Com va poder demanar-li que la portés a la casa? Quan no estem davant d'una notícia en els mitjans, o davant d'una història que una persona com jo els explica des d'un escenari com aquest, quan estem davant d'algú que coneixem i que ens ha triat per confiar-nos la seva història, el que li va passar, haurem d'escoltar-la. I escoltarem coses que no podrem entendre ni acceptar.

7. Llavors ens apareixeran dubtes, preguntes, sospites, i això ens farà sentir molt malament, culpables. Per defensar-nos d'aquesta incomoditat tenim un recurs. Apugem el volum a totes les coses de la història que esperàvem escoltar: el revòlver a la guantera, les portes travades, l'aïllament. I abaixem el volum a tot allò que no esperàvem escoltar i que no volem escoltar: com per exemple, quan ella li diu que ell també li agradava, o quan ens explica que li parlava com si fos la germana gran, o quan li va demanar que la portés a la casa.

8. Per què serveix fer això? Per creure-la, per poder confiar que realment ella va ser una víctima. Això ho anomeno "victimització de les víctimes". "Victimització" perquè per poder creure que és innocent, que és una víctima, necessitem pensar-les desvalgudes, paralizades, mudes. Però hi ha un altre camí per desfer-nos de la incomoditat, i que és exactament l'invers: apugem el volum a les coses que no esperàvem escoltar, com: "Jo li vaig parlar bé", "Li vaig demanar que em portés a casa meva", "Li vaig demanar que acabés ràpid", i abaixar-lo a les coses que sí que esperàvem escoltar: el revòlver a la guantera, l'aïllament. Això per què serveix? Perquè puguem agafar els dubtes i sentir-nos-hi més còmodes.

9. Apareixen noves preguntes, per exemple: Qui li mana anar a aquests llocs? Vas veure com es vestien ella i les amigues? Les minis, els escots? Què esperes? Preguntes que no són preguntes, que més aviat són judicis que acaben amb una sentència: ella s'ho va buscar. I en aquest cas es veuria justificada pel fet que ella no explica que hagués lluitat per evitar la violació. Llavors això vol dir que no va resistir-s'hi, que ho va consentir. Si s'ho va buscar i ho va consentir, de quina violació em parlen?

10. D'axò, en dic "culpabilització de les víctimes". Tant els arguments que ens serveixen per culpabilitzar com per victimitzar els tenim tots, tots al cap. Tant és així que quan l'Anna va arribar a mi, em va dir que no sabia si el testimoni d'ella em serviria perquè no estava segura que el que li havia passat fos una violació. L'Anna, com la majoria de nosaltres, també creia que una violació s'assembla més a un robatori a mà armada, a un tràmit violent que dura 4 o 5 minuts, i no a la conversa d'un jove agradable que dura tota una nit i que acaba en un segrest. Quan va sentir por que la matessin, quan va sentir por que li deixés marques i va haver de lliurar el seu cos per evitar-ho, és quan va saber que la violació era una altra cosa.

11. L'Anna mai havia parlat d'això amb ningú. Podria haver-ho dit a la família, però no ho va fer. No ho va fer perquè va tenir por. Va tenir por que a la persona que ella hagués triat per explicar-ho li passés el mateix que ens passa a tots: que li sorgissin dubtes i sospites. I si això hagués passat, potser hauria estat pitjor que la violació. En podria haver parlat amb una amiga, amb una germana, molt difícilment amb la parella (el menor indicatiu de dubte en el seu rostre o en la seva veu hauria estat devastador per a ella, i probablement el final de la relació). L'Anna es manté en silenci perquè íntimament sap que ningú, ni tots nosaltres, ni la seva família, ni els terapeutes, o encara menys la policia o els magistrats, estem disposats a escoltar el que l'Anna sí que va fer en aquell moment.

12. El que és principal és que l'Anna va dir no. Quan va veure que el seu no era inútil, li va parlar bé, va intentar no fer més gran la seva violència, no donar-li idees. Li va parlar com si tot el que estava passant fos normal, per no despertar-li la por que ella després el pogués denunciar. Ara, em pregunto i els pregunto: tot això que va fer ella no és resistir?

13. No, i no ho és per tots o gairebé per tots nosaltres perquè no ho és per llei. En la majoria dels països, els codis segueixen demanant que la víctima, per provar la seva innocència, presenti marques al cos que testifiquin que ella va mantenir una lluita tenaç i constant amb el seu agressor. Els puc assegurar que en la majoria dels casos judicials no hi ha marques. He escoltat moltes dones. Però cap ha parlat d'ella mateixa explicant com va quedar reduïda a una cosa, i sotmesa totalment a la voluntat de l'altre. Més aviat les he escoltat sorpreses i fins i tot una mica orgulloses de reconèixer com de lúcides havien estat en aquell moment, atentes a cada detall, com si això els permetés tenir algun control sobre el que estava passant.

14. Llavors vaig pensar: "És clar, el que les dones fan en aquestes situacions és negociar". Negocien sexe per vida. Demanen a l'agressor que acabi ràpid, perquè tot s'acabi com més aviat millor i amb el menor preu. Se sotmeten a la penetració, perquè encara que no puguin creure-ho, la penetració és el que les manté més lluny d'una escena sexual o afectiva. Se sotmeten a la penetració perquè fa menys mal que els petons, les carícies, les paraules suaus. Ara, si seguim esperant que les violacions siguin el que molt poques vegades són: un violador que és un depravat de classe baixa, i no un jove universitari o un empresari que surt un divendres o un dissabte, si seguim esperant que les víctimes siguin dones pudoroses, que es desmaiïn a l'escena, i no dones segures de si mateixes, seguirem sense poder escoltar. Les dones continuaran sense poder parlar. I continuarem sent tots responsables del seu silenci i de la seva solitud.